

to the professional conduct guidelines of our own home institutions and/or our funding bodies, including any principles not articulated in the present document.

The following “Ten Human Principles” (མི་ཚོས་བསུ) describe some of the main kinds of ethical malpractice to be avoided and virtues to be cultivated in the field of Tibetan and Himalayan studies. It is far from comprehensive, and other issues could certainly be added to this list.

1. SEXUAL HARASSMENT AND ASSAULT

IATS strongly condemns any form of sexual harassment or assault by or of students, colleagues, assistants, or research subjects in any context related to the academic career of the scholar. For definitions of sexual assault and harassment, see IATS Policy on Sexual Harassment and Sexual Assault.

2. WITNESSING AND COMPLICITY

Scholars who witness colleagues committing sexual harassment or assault, or receive or hear reports from victims or others, are expected to take such events or reports seriously. In consultation with the victim, when possible, we should confront perpetrators, take preventative and mitigation measures, and report the episode to the appropriate authorities and/or law enforcement. Scholars who knowingly have or continue to collaborate with or support confirmed perpetrators will be considered to be complicit in the abuse itself.

3. POLITICAL VIGILANCE

It is critical for Tibetologists to be aware of the variety of political vulnerabilities of Tibetan and Himalayan colleagues, research subjects, and informants, as well as institutions as a whole, and to exercise great care and caution in interactions and communications with them. Extreme caution must be taken to avoid harm or risk to local communities, colleagues, assistants, and informants. This applies not only to published results of research, but also to activities and conduct in the field. These situations

རང་གིས་བཏོན་པའི་ཚེད་ལས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་བྱེད་ཚུགས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་སྒྲིག་གཞི་དང་ཡིག་ཆ་འདིའི་ནང་ཁ་གསལ་མེད་ནའང་གུས་ཞབས་བྱེད་དགོས།

གཤམ་གྱི་མི་ཚོས་བསུ་འདིས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་གཞི་བཟུགས་ལྟར་ཀུན་སྲོད་ཐད་སྐྱོད་དོར་གང་དང་ཅི་བྱེད་དགོས་པ་འབྲེལ་བཅོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འདི་ནི་ཚུགས་ཡོངས་ནས་རྒྱས་པ་ཞིག་མིན་པས། གཤམ་གྱི་མི་ཚོས་བསུ་འདིའི་ནང་ཁ་སྟོན་བྱས་ཚེག

༡། ཚགས་སྲིད་བསུན་གཙོ་དང་དྲག་སྲོད།

སློབ་ཚུགས་དང་མཉམ་ལས། ལས་གྲོགས་ཚོ་དང་ཡང་ན་གཙུག་ལག་མཐོ་སློབ་དང་ཉམས་ཞིབ་མཁས་པ་ཞིག་གིས་ཤེས་རིག་སློབ་གཉེར་གྱི་ལས་གཞན་ཐོག་ཚགས་སྲིད་བསུན་གཙོ་ཡང་ན་དྲག་སྲོད་དོར་གང་ཅུང་ཞིག་བྱས་ཡོད་པ་དང་ཡང་ན་འཕྲོག་ལུག་བྱུང་ཡོད་ཚེ་IATS ཡི་དོས་ནས་ཚད་བཅུན་བོ་གཙོ་དང་ཚུ། ཚགས་སྲིད་བསུན་གཙོ་དང་དྲག་སྲོད་ཀྱི་སྒྲིག་བཟུང་ནི་IATS ཡི་ཚགས་སྲིད་བསུན་གཙོ་དང་ཚགས་སྲིད་དྲག་སྲོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལ་གསལ།

༢། བདེན་དཔང་དང་དན་པ་ལག་སྒྲེལ།

མཁས་པ་སུ་ཞིག་གིས་རང་གི་ལས་གྲོགས་སམ་ཡང་ན་གཞན་སུ་ཞིག་གིས་ཚགས་སྲིད་བསུན་གཙོ་དང་དྲག་སྲོད་ཀྱི་ནག་ཉེས་བཟུང་པའི་བདེན་དཔང་ཡོད་པ་དང་། ཡང་ན་དེའི་རིགས་མཐོང་ཐོས་གང་བྱུང་ཡོད་ཚེ་དོན་རྐྱེན་དེ་དོགས་ཚེ་བོ་བྱེད་དགོས་པར་རེ་སྐུལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གཞོད་འཚོའཕྲོག་མཁན་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་མོལ་བྱས་རྗེས། ང་ཚོས་ནག་ཉེས་བཟོ་མཁན་ལ་ཁ་གཏད་གང་ལུག་གཙོ་བོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱུ་འབྲེལ་དང་ཞི་འཇམ་བྱེད་ཚུའི་འཚར་གཞི་བཏང་སྟེ་བྱུང་འཇམ་རྣམས་འོས་བབ་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་དང་ཡང་ན་སྲིམས་འཛིན་ལས་ཁུངས་ལ་སྐྱབ་སེང་འབྲུལ་རྒྱ། མཁས་པ་སུ་ཞིག་གིས་ནག་ཉེད་བྱེད་མཁན་ཞིག་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་དང་ཡང་ན་དན་པ་ཡིན་པ་ཤེས་བཞིན་དུ་དེ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་མཉམ་ལས་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཚེ་ཁོ་རང་ཡང་གཞོད་སྐྱོན་གཏོང་བའི་དན་པ་ལག་སྒྲེལ་ལ་ཆ་འཛིན་བྱེད་རྒྱ།

༣། ཚབ་སྲིད་ཀྱི་དོགས་ཐོན།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ལས་གྲོགས་ཚོ་དང་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་མི། རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྲོད་མཁན། དེ་མཚུངས་ལས་ཁུངས་བཅས་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་དོགས་ཐོན་ནན་མོའི་འོག་གནས་ཡོད་པ་དེས་བར་ཤེས་རྟོགས་བྱ་རྒྱུ་གལ་ཆེ་ཞིང་། བན་ཚུན་ལ་ཕྱགས་འཕྲད་དང་འབྲེལ་ལམ་འཛིན་དུས་དོགས་ཐོན་གཟབ་ནན་དང་དོ་སྣང་བྱེད་གལ་ཏེ་ཅང་ཆེ། ས་གནས་མང་ཚོགས་དང་ལས་རིགས། རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྲོད་མཁན་ལ་གཞོད་འཚོ་དང་ཉེན་ཁ་མི་འབྱུང་བར་དེས་བར་གཟབ་ནན་ཚེ་བོ་བྱེད་དགོས། ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་གྲུབ་དོན་དཔུང་བསྐྱུན་བྱེད་པ་ལོ་ན་མ་ཡིན་པར་ས་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་དང་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་དུས་ཡང་དོགས་ཐོན་བྱེད་དགོས། གནས་སྐྱེད་འདི་ཚོ་བོད་མཐོ་སྐྱེད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ས་གནས་སོ་སོར་མི་འདྲ་བ་ཡིན། འོན་ཏེ་རྟོག་འཛིང་ཅན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཚང་མ་ཞིབ་ཚགས་ཀྱིས་

vary widely across the Tibetan plateau **and the Himalayas**, but it is crucially important for us to have detailed knowledge of these complex situations, to consult with others about possible repercussions from making friends or visiting certain individuals or institutions, and all other forms of contact and collaboration.

4. RESEARCH AND PUBLISHING

Ethics around research and publishing is critical in Tibetan **and Himalayan** studies, as it is in all academic fields. Especially in cases where the research depends on ethnographic work or consultation with **local Tibetan** experts, the primary researcher should be sure, as much as is politically feasible, to make clear to everyone involved the scope and intent of the project, the venue in which it will be published, and the means of dissemination. We Tibetologists have an ethical obligation to consider the potential impact of both our research and the dissemination of the results on all who were directly or indirectly involved. Their right to anonymity should be respected at all times.

All assistance received in the course of the project must be credited in the final published product. Tibetologists should give dual author attribution to any individual who played a major role in the work of translating or writing. Appropriate monetary and other sorts of remuneration should be shared fairly and transparently with all local actors who aided the research, in accordance with their roles.

5. ACADEMIC FREEDOM

In the context of rising threats to academic freedom, expanding arms of censorship, and perceived needs to self-censor, those Tibetologists who are free to do so should forthrightly protect the principles of academic freedom and open scholarship. All Tibetological endeavours should strive to represent the truth about Tibet's historical and contemporary realities, and should not assume positions of contrived neutrality nor advance false equivalencies aimed at pandering to powerful political actors.

IATS recognizes the considerable threats to the academic freedom of Tibetologists. It is committed to

ཤེས་རྟོགས་བྱ་དགོས་སྐྱོད་དང་། སྒོམ་པ་པོ་སྒྲིག་པ་དང་མི་སྒྲིག་ཡང་ན་ལས་
ཁུངས་ནང་ལུགས་འཕམ་བུ་བྱེད་པ་དང་། གཞན་ཡང་འབྲེལ་ལམ་དང་མཉམ་
ལས་བྱས་ན་ཁོང་ཚོ་ལ་གཞོན་པ་གང་དང་ཅི་ཐེབས་སྲིད་པའི་སློབ་གཞན་
དང་མཉམ་དུ་གྲོས་སྲུང་བྱེད་སྐྱོད་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེ།

༤། ཉམས་ཞིབ་དང་དཔར་བསྐྱར།

གཞུག་ལག་སློབ་རིག་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་པ་ལྟར་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡ་རིག་པའི་
ཞིབ་འཇུག་གི་ནང་ཀུན་སྦྱོང་དང་མཐུན་པའི་ཉམས་ཞིབ་དང་དཔར་བསྐྱར་
ནི་གལ་འགངས་ཅན་ཞིག་ཀྱང་རེད།
ལྷག་པར་དུ། མི་རིགས་གནད་དོན་བརྟེན་པའི་ལས་གཞི་སྐབས་པའམ་ཡང་ན་
ས་གནས་བོད་ཀྱི་ཆེད་མཁས་པ་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་སྲུང་བྱེད་དུས། ཉམས་
ཞིབ་པས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྤངས་དང་བསྐྱར་ནས་ལས་གཞིའི་ནང་སྤྱོད་
གཏོགས་པ་དང་། ལས་གཞི་དེའི་ཁྱབ་ཁུངས་དང་དགོས་པ། ལྷག་པར་དུ་
དཔར་བསྐྱར་གྱི་ས་ཁྲོན་དང་འགྲེམས་སྤེལ་ཁྱབ་གདལ་བྱ་ས་གང་ཡིན་པ་
བཅས་ལ་གསལ་བོར་བཟོ་དགོས།
ང་ཚོ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ལ་ཉམས་ཞིབ་དང་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་
ལྷག་པར་དུ་ཁྱབ་གདལ་གཉིས་ཀས་དངོས་དང་བརྒྱུད་ནས་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་
མི་ལ་ཤུགས་སྐྱོན་འཛོག་ཐུབ་པར་བསམ་ཞིབ་བྱེད་པའི་ཀུན་སྦྱོང་གི་འགན་
འཁུར་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་རྣམས་པའི་མིང་ནས་མི་སྤྱི་བར་ཐོབ་ཐང་ལ་དུས་
ནམ་ཡང་བརྩི་མཐོང་བྱ་དགོས།
ཐ་མའི་དཔར་བསྐྱར་བྱེད་སྐབས་ལས་གཞིའི་ནང་རོགས་རམ་གང་དང་ཅི་
ཐོབ་པ་གསལ་བོར་འབྲི་དགོས། བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་མི་སྤྱི་ཡང་
འུང་བ་ཞིག་གིས་ཡིག་སྐྱར་དང་ཡང་ན་འབྲི་ཚུལ་ནང་ལས་ཀ་མང་བ་བྱས་
ཡོད་ན་ཚུལ་པ་པོ་གཉིས་ཡོད་པར་འགོད་དགོས།
ཉམས་ཞིབ་ཆེད་ཐོབ་པའི་དུལ་དང་སྐྱ་ཆ་རིགས་ཚང་མ་དང་བོད་ཕྱི་
གསལ་ནང་གསལ་བའང་ས་གནས་ཀྱི་མིའི་བྱེད་ལས་གཞིར་བརྒྱུད་འོས་འཚམས་
ཀྱི་བཞུགས་བཤའ་བྱེད་དགོས།

༥། ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་

ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་ལ་ཉེན་ཚབས་རྗེ་ཆེར་འགོ་བཙུག་པ་དང་ཞིབ་བཤེར་
དང་བཀག་སྐྱོམ་གྱི་ལག་པ་བསྐྱངས་པ་དང་། རང་ཉེད་ཞིབ་བཤེར་བཀག་
སྐྱོམ་བྱེད་དགོས་པའི་ཚོར་སྣང་ཡོད་ཀྱང་། རང་དབང་ལྡན་པའི་བོད་རིག་
པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་དང་ཤེས་
ཡོན་པའི་སློ་མོ་འབྱེད་པའི་རྩ་དོན་ལ་སྤུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས། བོད་རིག་པ་
ཡོངས་ཀྱི་བྱ་བཞག་དེས་བོད་ཀྱི་ཡོ་རླུང་གི་བདེན་པ་དང་དེད་རབས་ཀྱི་
དངོས་ཡོད་གནས་སྤྱོད་དོན་དུ་གཏེར་བར་ཚབ་མཚན་བྱེད་སྐྱོབ་ཚུལ་ལེན་
བྱེད་དགོས་པ་ལས། བར་གནས་ཡིན་པའི་རང་དབང་གི་ཚུལ་འཚོས་འཛོན་པ་
དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་ལྡན་པའི་མི་སྤྱི་ལ་གསལ་བཤེན་པའི་ལས་
བྱེད་མི་རུང་།

བོད་རིག་པ་ཚོའི་ཤེས་ཡོན་གྱི་རང་དབང་ལ་ཉེན་ཁ་མི་ཉུང་བ་འཕམ་པར་
IATS ཡིས་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་གི་རྩ་དོན་དེ་UNESCO མཉམ་འབྲེལ་སློབ་གསོ་
ཚན་རིག་རིག་གནས་ཀྱི་རྩ་འཇུག་ནང་བཞུགས་པ་ལྟར་དམ་བཅས་ཡོད་པ་ནི།

the principles of academic freedom as defined by UNESCO: 'the right, without constriction by prescribed doctrine, to freedom of teaching and discussion, freedom in carrying out research and disseminating and publishing the results thereof, freedom to express freely [our] opinion about the institution or system in which [we] work, freedom from institutional censorship and freedom to participate in professional or representative academic bodies.' IATS recognises that colleagues in certain political jurisdictions may not always be able to adhere to the standards of academic freedom for security reasons, and expresses its sympathy unreservedly, but the principles should stand undiluted nonetheless.

6. CULTURAL TREASURES

Tibetologists must always keep in mind that the cultural treasures held in monasteries, villages and private homes belong to those local people and institutions, not anyone else. Original rightful "ownership" may be a complex matter and difficult to pin down, but that does not absolve Tibetologists from maintaining high ethical standards and responsibility to take the utmost care when accessing important books and other cultural treasures.

The use of such treasures for research purposes should be made known explicitly to the appropriate care-takers. Photographs or translations or other kinds of reproduction should not be made without full permission of the local stake-holders. Never take anything in this category back to your home country without full consideration and explicit permission. In all but the most exceptional and carefully considered cases, manuscripts, blockprints, paintings, documents, and articles of material culture must stay in their original places and with their original owners as much as that is possible to ascertain.

7. BEHAVIOUR IN THE FIELD

Tibetologists are expected to maintain awareness and respect for behavioral norms and cultural expectations in the field. We must respect and

འཕུལ་མཐའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཀོད་ཁྲབ་འོག་གཞན་བཅོམ་མེད་པར་སློབ་ཁྲིད་
དང་བཞུགས་ལ་རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་དགོས། ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་
དོན་དང་། ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ལུགས་འབྲས་དཔར་བསྐྱར་དང་འགྲེམས་སྤེལ་བྱེད་
སྐོར་ལ་རང་དབང་ཡོད་དགོས། ང་ཚོས་ལས་ཁུངས་གང་དང་སློབ་གཞི་གང་
འདྲ་ཞིག་གི་ནང་ན་ལས་ཀ་དང་འབྲེལ་བའི་བསམ་ཚུལ་རང་དབང་གིས་
བརྗོད་པའི་ཐོབ་ཐང་དགོས། ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཞིབ་བཤེར་ལས་རང་དབང་
ཡོད་དགོས་པ་དང་། ཤེས་རིག་གི་ཚོགས་པར་འཇུག་ཞུགས་ཀྱི་རང་དབང་
ཡོད་དགོས། ཤེས་རིག་ལས་ཚད་ལས་དང་ཚབ་མཚོན་ཡིན་པའི་རང་དབང་
ཡོད་དགོས། བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་གྲོགས་རྣམས་ཀྱིས་ཁབ་སྲིད་
ཀྱི་དབང་ཚད་བདེ་འཇགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཤེས་རིག་གི་ལས་ཀ་ཚད་ལྡན་རང་
དབང་ངང་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་དེར་ཐ་གཅིག་ཏུ་གཏུང་སེམས་
མཉམ་བསྐྱེད་བྱེད་བཞིན་ཡོད། འོན་ཏེ། སློག་གཞི་འདི་དག་ལྟ་ལྟར་
འགྱུར་བ་མེད་པར་རྒྱན་སྦྱོང་རྒྱ་ཡིན།

༡༤ རྩ་ཆའི་རིག་གཞུང་།

བོད་རིག་པ་བ་ཚོས་རྟུག་པར་སེམས་སུ་འཛིན་དགོས་པ་ནི་རྩ་ཆའི་རིག་གཞུང་
ནི་དགོན་སྡེ་ཁག་དང་། གོང་གསལ་དང་སྐར་ཀྱི་བྱིམ་ཚང་ནང་དུ་ཡོད་པ་
དང་དེ་དག་ནི་ས་གནས་མི་མང་དང་ཚོགས་སྡེ་ལས་གཞན་མི་སུ་གཅིག་
ལའང་བདག་དབང་མེད།

ཁྱེད་ཀྱི་མཐུན་གྱི་“བདག་པོ་དོ་མ” དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ཆ་ནས་རྟོག་འཛིང་དང་
འབབ་ས་འཛིན་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་སྲིད་ཀྱང་། བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་པ་
རྣམས་ཀྱིས་ཅི་ཡོང་གང་ཡོང་གིས་དཔེ་ཆ་གལ་ཆེན་དང་རྩ་ཆའི་རིག་གཞུང་
གཞན་ལ་བཅར་དུ་ས་ཚད་མཐོ་བའི་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱིས་འགན་དབང་འཁུར་རྒྱ་
ལས་གཞུང་ཐབས་ལྷ་བྱ་བྱེད་མི་ཅུང་།

རྩ་ཆའི་རིག་དངོས་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་དགོས་དམིགས་
དེ་ལྟ་རྟོགས་བྱེད་མཁན་ལ་ཁ་གསལ་བོ་ངང་ཤེས་སུ་འཇུག་དགོས། ས་གནས་
ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣ་ལ་ཚོགས་མཆན་ཆ་ཚང་མ་ལུས་པར་བར་རྒྱག་རྒྱ་དང་ཡིག་
རྒྱུ། འདྲ་བཤུས་ཀྱི་རིགས་སོགས་བྱེད་མི་ཅུང་།
མོས་མཐུན་ཆ་ཚང་བའི་ཚོགས་མཆན་ལ་གསལ་མེད་པར་འདི་ལྟ་བུའི་རིགས་
གང་ཡང་ཅུང་བ་ཞིག་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བྱིམ་ལ་འཁྱེར་མི་ཅུང་།

གནས་སྡངས་ཏེ་ཅང་དམིགས་བསལ་ཡིན་པ་དང་མོས་མཐུན་གཙང་མ་ཐོབ་
ན་མ་གཏོགས། དཔེ་དབ་བྲིས་མ། ཤིང་དཔར། རི་མོ། ཡིག་ཆ་དང་
དངོས་རྒྱུས་རིག་གནས་སོགས་དེ་དག་གི་འབྲུང་སའི་ས་གནས་ཀྱི་བདག་པོ་དོ་
མ་མཉམ་དུ་རང་སོར་འཛིན་རྒྱ་ཡིན།

༡༥ ཉམས་ཞིབ་ས་གནས་ཀྱི་སྤྱོད་ལམ།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་ས་གནས་ཀྱི་སློབ་ལུགས་
དང་རིག་གཞུང་ལ་གོ་རྟོགས་དང་གུས་ཞབས་རྒྱན་སྲིད་བྱེད་པར་རེ་སྐུལ་བྱེད་
ཀྱི་ཡོད། ང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་ས་གནས་ཀྱི་ཚོས་རིག་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་སློབ་
ལུགས་གཞིས་ཀར་ལུས་དག་གི་སྤྱོད་པས་གུས་ཞབས་དང་དོ་རྣང་འོས་ཤིང་
འཚམས་པ་བྱེད་དགོས།

དཔེར་ན། མཚོད་ཁང་གི་མཚོད་གཞུང་ལ་རྒྱུང་པ་མི་འཛོག་པ་དུང་། སྤྱི་
རྟོན་དང་གསུང་རབ་རྩ་ཆེན་ཐོག་སྤོང་རྒྱ་དང་རྒྱུང་པ་བསྐྱར་རྒྱ་སོགས་གཏུན་

observe local etiquette and appropriate bodily conduct and position with respect to both sacred and profane spaces.

For instance, one should never point one's feet at altars in chapels, and not step over or sit on holy objects or books. One should observe proper directions for circumambulation, not enter rooms without permission, remove shoes when expected, and so on.

Likewise, speech should be respectful and observe local norms on the use or not of honorifics, appropriate names, epithets, and titles, etc. Special local practices and cultural rules are in place in agricultural and animal husbandry contexts, and it is the responsibility of the researcher to find out what these are in detail.

8. ABUSE OF POWER

Unequal power relations should not be used to exploit our students or junior colleagues to reinforce or propagate our own ideological or activist positions. Beware of advancing/pressuring positions that our students might repeat in other contexts and that might put them in jeopardy. It is also paramount that Tibetologists avoid weaponizing local voices in order to further our own academic and ideological interests. This is especially important in light of the Tibetan and Himalayan cultural norm of idealizing one's own teacher, which may place local Tibetan students in the dilemma of having to choose between articulating their own conscience, and subordinating themselves to their teachers' interests and positions.

9. DECOLONIZING KNOWLEDGE

Tibet scholars should be committed to the ethics of decolonizing knowledge production on Tibet and Tibetans the Himalayas. Both Western-centrism and Sino-centrism should be challenged in Tibetology. This requires recognising and challenging the hegemony of Western and Chinese knowledge systems in studying all aspects of Tibetan and Himalayan studies. Tibetologists should strive to apply concepts, theories, and methodologies contained in the treasury of Tibetan intellectual traditions to explicate Tibet-related puzzles and problems as much as possible. At the least, we

ནས་མི་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ། །སྐོར་བར་འགྲོ་སའི་ལ་ཕྱོགས་ལ་ཡང་དག་པར་དོ་
སྤང་སྤྱོད་དགོས་ལ། ཚོགས་མཚན་མེད་པར་ལང་བ་ནང་ལ་འཇུག་མི་རུང་ལ།
ཞབས་ལྷན་ལུང་དགོས་ཏུས་ལུང་དགོས་པ་སོགས་ལ་གང་གཟབ་གནང་དགོས།
དེ་མཚུངས། གཏམ་བཤད་བྱེད་ཏུས་ངེས་པར་གྲུས་ཞབས་དང་ལྷན་དགོས་
ལ། ས་གནས་ཀྱི་བྱེད་ལུགས་དེ་ཞེས་དང་འོས་འཚམས་ཀྱི་མིང་དང་ལྷན་
པར་སྟོན་པའི་མཚན་དང་གོ་སའི་མིང་སོགས་ལུས་དག་གི་སྤྱོད་པར་བརྟེན་སྤང་
བྱེད་དགོས། ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་སྤངས་དང་རིག་གཞུང་གི་སྤྱི་གཞི་སྤེལ་བཅས་
ནི་ཞིང་པ་དང་འབྲོག་པའི་ཁོར་ལུག་ཏུ་དམིགས་བསལ་ཡོད་པར་བརྟེན་
ཉམས་ཞིབ་པས་དེ་དག་ཞིབ་ཚགས་ཀྱིས་ཤེས་དགོས་པར་འགན་དབང་འཁུར་
དགོས།

༡༡ དབང་ཆ་ལོག་སྤྱོད།

འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་དབང་ཚད་དེས་ང་ཚོའི་སློབ་སྤྲུལ་དང་ཡང་ན་ལས་
གོགས་གཞན་པ་ལ་བཤུ་གཞོག་གིས་སོ་སོ་རང་གི་ལྟ་བུ་དང་བྱ་འགུལ་ནང་
ཤུགས་སྟོན་དང་ལྷུ་གཤམ་བྱེད་མི་རུང་།
ང་ཚོའི་སློབ་སྤྲུལ་སློབ་སྤྲུལ་ཚོ་ལ་སྟོན་ཤུགས་སྤྱད་ཚེ་ཁོ་ཚོ་ཁོར་ལུག་གཞན་ནང་
ཉེན་ཁ་ལ་འཕྲད་སྲིད་པའི་དོགས་ཚོན་བྱེད་དགོས།
བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡའི་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་ས་གནས་ཀྱི་ལྟ་བུ་བཤད་སྤྱོད་
བྱས་ནས་སོ་སོའི་ཤེས་རིག་དང་སྟོབས་ཀྱི་དབང་ལྱོགས་སུ་བོད་སྤྱོད་བྱེད་པ་ལས་
གཡོལ་དགོས་པ་གལ་གནད་ཚེན་བོ་ཞིག་ཡིན།
བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡའི་རིག་གཞུང་གི་འཕུ་ཤེས་ནང་རང་གི་དགོ་རྒྱུན་ནི་གཙོ་
བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡའི་ལོན་པ་དེ་ཡང་དམིགས་བསལ་གྱི་ལྷན་ཚོས་ཞིག་
ཡིན།
དེར་བརྟེན། ས་གནས་ཀྱི་བོད་རིགས་སློབ་མ་ཚོས་སོ་སོ་རང་གི་བསམ་
ཚོལ་དང་དགོ་རྒྱུན་གྱི་དགའ་ཕྱོགས་དང་ལངས་ཕྱོགས་ལས་གང་འདེམས་
རྒྱུར་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་རེད།

༡༢ མི་སེར་སྤེལ་ལུལ་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་ཡོན།

བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོས་ངེས་པར་དུ་བོད་དང་བོད་མིར་རྟི་མ་ལ་ཡའི་མིར་མི་
སེར་སྤེལ་ལུལ་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་ཡོན་འདོན་སྤེལ་གྱི་ཀུན་སྤྱོད་དང་ལ་ཕྱོགས་
པར་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས། རུབ་ཕྱོགས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ལུགས་དང་རྒྱ་ནག་
གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ལུགས་གཉིས་ཀར་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ནང་དུ་ཁ་
གཏད་བྱེད་དགོས།
བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡའི་བོད་མིའི་གནས་སྤངས་ལ་སློབ་གཉེར་བྱེད་ཏུས་རུབ་
ཕྱོགས་དང་རྒྱ་ནག་ནི་ཤེས་རིག་ནི་སྤེལ་ཡིན་པའི་ལམ་ལུགས་ངེས་ལེན་ལ་
གདོང་ལེན་དང་ལ་གཏད་གཅོག་དགོས།
བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་ངེས་པར་དུ་བོད་ཀྱི་ཚ་ཚེན་སོལ་རྒྱུ་ཤེས་
ཡོན་གྱི་འཕུ་ཤེས་དང་སྟོབས་ལྡན་ལ། ཉམས་ཞིབ་ཐབས་ལམ་སོགས་བོད་དང་
འབྲེལ་བའི་རྟོག་འཛིངས་དང་གནད་དོན་ལ་འབྲེལ་བཤད་རྒྱག་ཅི་རུས་བྱ་
དགོས།
ཚེས་མ་མཐའ་ཡང་། ང་ཚོས་དྲན་ཤེས་ལྡན་པའི་ངང་ནས་བོད་དང་བོད་མ་
ཡིན་པའི་ཤེས་རྟོགས་དང་རིགས་ལམ་དབར་ལ་གྲུབ་འབྲས་ལྡན་པའི་གོས་
སྤར་ཅིག་བསྐྱེད་དགོས།
མི་སེར་སྤེལ་ལུལ་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་ཡོན་གྱིས་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་
ཡོངས་ཀྱིས་ང་ཚོའི་བོད་པའི་རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྤྱོད་བྱེད་མཁན། ཞིབ་འཇུག་པའི་

should make conscious efforts to generate fruitful dialogue and synthesis between Tibetan and non-Tibetan epistemologies and methodologies to produce frameworks for studying Tibetan and even non-Tibetan topics.

Decolonisation also requires Tibetologists to be committed to the professional advancement and intellectual welfare of our Tibetan and Himalayan informants, research assistants and colleagues, particularly of Tibetan and Himalayan women and other marginalised groups. We should recognise and work to rectify the various hierarchies and inequalities, including in knowledge production and exchange, that persist in the encounter between Tibetans and non-Tibetans, be it sexual, economic, cultural, political or ideological. Tibetologists and Tibetan and Himalayan studies centres should strive to include and advance Tibetan and Himalayan expertise and scholarship in all academic endeavors, from student and faculty recruitment, to program leadership, participation in research projects, publications, and academic events.

We should always make efforts to include Tibetan and Himalayan contributions in workshops, panels, and conferences, publications and citations, and course reading lists. In short, Tibetans and Himalayans and their cultural resources should be treated as legitimate sources and creators of knowledge rather than as mere objects of study.

10. REPAYING DEBTS AND BRINGING BENEFITS

We Tibetologists should recognize our debt to the societies in which we work and cultural treasures that we study, and should acknowledge an obligation to reciprocate in appropriate ways. This means developing research projects that have meaning and purpose within Tibetan and Himalayan communities, and, where politically possible, communicating research findings not only in the English language but also in the language of our interlocutors, namely Tibetan. Tibetologists should also consider what Tibetan and Himalayan communities would like to learn from researchers, just as the researcher gains important knowledge from community members and cultural treasures. As

ལས་རིགས་དང་ལས་ལྗོངས། ལྷག་པར་དུ། བོད་ཀྱི་སྤྱི་སྤྱོད་དང་བྱུང་བ་མཐར་གནས་པའི་ཚོགས་མིའི་ཤེས་ཡོན་གྱི་བདེ་དོན་དང་ཆེད་ལས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དམིགས་པར་འགན་གང་ཐུབ་འཁུར་དགོས།

ང་ཚོས་བོད་དང་བོད་མ་ཡིན་པའི་དབར་ན་གནས་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་ཐོན་སྐྱེད་བརྗེས་རིམ། མོ་མོའི་དབྱེ་འབྱེད། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། ཆབ་སྲིད་ཡང་ན་བསམ་སློབ་འདུ་ཤེས་ལ་སོགས་པ་སྟེ་གོ་གནས་མཐོ་དམའ་དང་འདྲ་མཉམ་མེན་པ་སོགས་ལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ནས་དག་ཐེར་ལེགས་བཅོས་བྱེད་པར་འབད་བཅོམ་དགོས།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་དང་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་སྟེ་གནས་ཀྱིས་གཙུག་ལག་མཐོ་སློབ་ལས་དོན་ཡོངས་ཏེ་སློབ་མ་དང་མེ་ལག་གི་དགོ་ཆེན་བསྟུ་བྱ། ལས་རིམ་འགན་འཛིན། ཉམས་ཞིབ་ལས་གཞི་ཁག་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པ། དཔར་བསྟན་དང་གཙུག་ལག་མཐོ་སློབ་ཀྱི་མཛད་སྤྱིའི་ཁོད་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མཁས་པ་དང་སློབ་ཡོན་སོགས་ཚུད་པའི་བྱ་གཞག་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཆེད་འབད་ཚོལ་བྱེད་དགོས།

ང་ཚོས་ཉུག་པར་ཟབ་སྦྱང་དང་། བཞུགས་མོལ། ཚོགས་འདུ། དཔར་བསྟན། ལུང་འདྲེན། སློབ་ཚན་སློག་པའི་ལས་རིམ་ནང་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རིགས་ཀྱི་བྱ་བཞག་སྐབ་པར་འབད་བཅོམ་བྱེད་དགོས།

མདོར་བསྟན་ན། བོད་པ་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་ཁོང་ཚོའི་རིག་གཞུང་དེ་ནི་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ས་ལས་སྟུག་པར་ཤེས་ཡོན་གྱི་འབྱུང་ཁུངས་དང་གསར་སྐྱེན་མཁན་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན་མཐོང་བྱེད་དགོས།

༡༠༥ དྲིན་ལན་མཇུག་པ་དང་ཁེ་ཕན་བསྐྱེད་པ།

ང་ཚོ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ལུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་རིག་གཞུང་སློབ་གཉེར་བྱེད་བཞིན་པའི་རིག་གཞུང་དེའི་བྱ་ལོན་ལ་དྲིན་ལན་མཇུག་ལྟེ་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་ལ། ང་ཚོས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་ཡིན་པར་དྲན་ཤེས་བསྐྱེད་དགོས།

ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ལས་གཞི་གཏོང་དུས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་མང་གི་དགོས་དོན་གྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་དགོས། མ་ཟད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྟངས་འོས་འཚམས་འོག་ཏུ། ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་དབྱེན་ཡིག་ཁོ་ནའི་སྟེང་མ་ཡིན་པར་བོད་ཡིག་སྟེང་བཤད་དགོས།

དེ་ཡང་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་རྣམས་ཉམས་ཞིབ་པའི་ལས་ལ་སྦྱོང་འདོད་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་སློབ་གཏོང་དགོས། ཉམས་ཞིབ་པ་དག་ལ་ཤེས་བྱ་གལ་ཆེན་པོ་དེ་ནི་ཚོགས་ཟུང་ཚོགས་མི་དང་རིག་གཞུང་གི་ཤུལ་དངོས་ཅུ་ཆེན་ལས་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་པས། བོད་མི་མང་ལ་ཕན་ཆེད་གང་ཡོང་ཅི་རུས་བྱ་དགོས།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ང་ཚོས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་བཞིན་པའི་མི་ཡི་འཚོ་བ་དང་རིག་གཞུང་ལ་འགན་ལེན་ཡོད་དགོས། ཉམས་ཞིབ་བརྒྱུད་རིམ་ཡོངས་ལ་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་མང་གི་དགའ་མོས། དགོས་མཁོ་ཁག་སེམས་འཁུར་བྱེད་ལུལ་དང་རེ་འདུན་གྱི་དམིགས་

much as possible, research should benefit Tibetan communities. Tibetologists should have accountability to the people whose lives and cultures we study. These aims can be achieved through constant conversation and attention to the interests, needs, concerns and aspirations of Tibetan and Himalayan communities, in all stages of the research process.

ཡུལ་ལ་སོགས་བར་མཚམས་མེད་པའི་བཀའ་ཚིལ་དང་ལྷགས་འཁུར་བརྒྱུད་
ནས་གྲུབ་འབྲས་ཐོན་ལུབ་བ་བྱ་དགོས།

IATS General Ethics Guidance for the Field of Tibetology: Ten Human Principles (མི་ཚོས་བསྟན།)

DRAFT ONLY

IATS seeks to address the specific challenges of Tibetan **and Himalayan** studies and to be rigorous in its efforts to create an ethically conscious intellectual community. It expects ~~Tibetologists~~ **researchers** to promote and adhere to the high standards that are recognized in the many related professional organizations in humanities and social sciences throughout the world. In particular, we stress that IATS does not tolerate any form of harassment, especially sexual harassment, by or of anyone involved in Tibetan **and Himalayan** studies research. IATS cannot adjudicate all such transgressions in the field, apart from behaviour at IATS-sponsored or related events, on which see IATS Policy on Sexual Harassment and Sexual Assault. But we do hereby lay out a set of principles to which we strongly urge everyone in our field to adhere.

In summary, IATS expects all Tibetologists to strive to prevent harm to the individuals and groups involved in Tibetan **and Himalayan** studies research, to protect the dignity, rights and welfare of all, and to scrupulously avoid any misuse of power and authority. IATS asserts that it is also incumbent upon Tibetologists to make commitments to further the intellectual welfare and advancement of research colleagues **and students**, and to benefit the local communities involved in our work as much as possible. Honesty and transparency about the nature of research projects, and communication of clear lines of responsibility and accountability are extremely important to maintain. We should promote fairness in the distribution of benefits and burdens of research, and avoid exploitation of collaborators, assistants or informants at all times. Researchers should have detailed knowledge of, and respect for, local norms of behavior, cultural heritage and knowledge systems, as well as of the specific political vulnerabilities of our interlocutors.

Finally, all scholars working in Tibetan **and Himalayan** studies are expected to adhere rigorously to the professional conduct guidelines of our own home institutions and/or our funding bodies, including any principles not articulated in the present document.

The following “Ten Human Principles” (མི་ཚོས་བསྟན།) describe some of the main kinds of ethical malpractice to be avoided and virtues to be cultivated in the field of Tibetan **and Himalayan** studies. It is far from comprehensive, and other issues could certainly be added to this list.

1. SEXUAL HARASSMENT AND ASSAULT

IATS strongly condemns any form of sexual harassment or assault by or of students, colleagues, assistants, or research subjects in any context ~~related to the academic career of the scholar~~. For definitions of sexual assault and harassment, see IATS Policy on Sexual Harassment and Sexual Assault.

2. WITNESSING AND COMPLICITY

Scholars who witness colleagues committing sexual harassment or assault, or receive or hear reports from victims or others, are expected to take such events or reports seriously.

In consultation with the victim, when possible, we should confront perpetrators, take preventative and mitigation measures, and report the episode to the appropriate authorities and/or law enforcement.

Scholars who knowingly have or continue to collaborate with or support confirmed perpetrators will be considered to be complicit in the abuse itself.

3. POLITICAL VIGILANCE

It is critical for Tibetologists to be aware of the variety of political vulnerabilities of Tibetan **and Himalayan** colleagues, research subjects, and informants, as well as institutions as a whole, and to exercise great care and caution in interactions and communications with them. Extreme caution must be taken to avoid harm or risk to local communities, colleagues, assistants, and informants. This applies not only to published results of research, but also to activities and conduct in the field. These situations vary widely across the Tibetan plateau **and the Himalayas**, but it is crucially important for us to have detailed knowledge of these complex situations, to consult with others about possible repercussions from making friends or visiting certain individuals or institutions, and all other forms of contact and collaboration.

4. RESEARCH AND PUBLISHING

Ethics around research and publishing is critical in Tibetan **and Himalayan** studies, as it is in all academic fields. Especially in cases where the research depends on ethnographic work or consultation with **local Tibetan** experts, the primary researcher should be sure, as much as is politically feasible, to make clear to everyone involved the scope and intent of the project, the venue in which it will be published, and the means of dissemination.

We Tibetologists have an ethical obligation to consider the potential impact of both our research and the dissemination of the results on all who were directly or indirectly involved. Their right to anonymity should be respected at all times.

All assistance received in the course of the project must be credited in the final published product. Tibetologists should give dual author attribution to any individual who played a major role in the work of translating or writing. Appropriate monetary and other sorts of remuneration should be shared fairly and transparently with all local actors who aided the research, in accordance with their roles.

5. ACADEMIC FREEDOM

~~In the context of rising threats to academic freedom, expanding arms of censorship, and perceived needs to self-censor, those Tibetologists who are free to do so should forthrightly protect the principles of academic freedom and open scholarship. All Tibetological endeavours should strive to represent the truth about Tibet's historical and contemporary realities, and~~

~~should not assume positions of contrived neutrality nor advance false equivalences aimed at pandering to powerful political actors.~~

IATS **recognizes the considerable threats to the academic freedom of Tibetologists.** It is committed to the principles of academic freedom as defined by UNESCO: ‘the right, without constriction by prescribed doctrine, to freedom of teaching and discussion, freedom in carrying out research and disseminating and publishing the results thereof, freedom to express freely [our] opinion about the institution or system in which [we] work, freedom from institutional censorship and freedom to participate in professional or representative academic bodies.’ IATS recognises that colleagues in certain political jurisdictions may not always be able to adhere to the standards of academic freedom for security reasons, and expresses its sympathy unreservedly, but the principles should stand undiluted nonetheless.

6. CULTURAL TREASURES

Tibetologists must always keep in mind that the cultural treasures held in monasteries, villages and private homes belong to those local people and institutions, not anyone else. Original rightful “ownership” may be a complex matter and difficult to pin down, but that does not absolve Tibetologists from maintaining high ethical standards and responsibility to take the utmost care when accessing important books and other cultural treasures.

The use of such treasures for research purposes should be made known explicitly to the appropriate care-takers. Photographs or translations or other kinds of reproduction should not be made without full permission of the local stake-holders.

Never take anything in this category back to your home country without full consideration and explicit permission. In all but the most exceptional and carefully considered cases, manuscripts, blockprints, paintings, documents, and articles of material culture must stay in their original places and with their original owners as much as that is possible to ascertain.

7. BEHAVIOUR IN THE FIELD

Tibetologists are expected to maintain awareness and respect for behavioral norms and cultural expectations in the field. We must respect and observe local etiquette and appropriate bodily conduct and position with respect to both sacred and profane spaces.

~~For instance, one should never point one’s feet at altars in chapels, and not step over or sit on holy objects or books. One should observe proper directions for circumambulation, not enter rooms without permission, remove shoes when expected, and so on.~~

Likewise, speech should be respectful and observe local norms on the use or not of honorifics, appropriate names, epithets, and titles, etc. ~~Special local practices and cultural rules are in place in agricultural and animal husbandry contexts, and it is the responsibility of the researcher to find out what these are in detail.~~

8. ABUSE OF POWER

Unequal power relations should not be used to exploit our students or junior colleagues to reinforce or propagate our own ideological or activist positions. Beware of advancing/pressuring positions that our students might repeat in other contexts and that might put them in jeopardy. It is also paramount that Tibetologists avoid weaponizing local voices in order to further our own academic and ideological interests. This is especially important in light of the Tibetan **and Himalayan** cultural norm of idealizing one's own teacher, which may place **local Tibetan** students in the dilemma of having to choose between articulating their own conscience, and subordinating themselves to their teachers' interests and positions.

9. DECOLONIZING KNOWLEDGE

Tibet scholars should be committed to the ethics of decolonizing knowledge production on Tibet and **Tibetans the Himalayas**. Both Western-centrism and Sino-centrism should be challenged in Tibetology.

This requires recognising and challenging the hegemony of Western and Chinese knowledge systems in studying all aspects of Tibetan **and Himalayan studies**. Tibetologists should strive to apply concepts, theories, and methodologies contained in the treasury of Tibetan intellectual traditions to explicate Tibet-related puzzles and problems as much as possible. At the least, we should make conscious efforts to generate fruitful dialogue and synthesis between Tibetan and non-Tibetan epistemologies and methodologies to produce frameworks for studying Tibetan and even non-Tibetan topics.

Decolonisation also requires Tibetologists to be committed to the professional advancement and intellectual welfare of our Tibetan **and Himalayan** informants, research assistants and colleagues, particularly of Tibetan **and Himalayan** women and other marginalised groups. We should recognise and work to rectify the various hierarchies and inequalities, including in knowledge production and exchange, that persist in the encounter between Tibetans and non-Tibetans, be it sexual, economic, cultural, political or ideological. Tibetologists and Tibetan **and Himalayan** studies centres should strive to include and advance Tibetan **and Himalayan** expertise and scholarship in all academic endeavors, from student and faculty recruitment, to program leadership, participation in research projects, publications, and academic events. We should always make efforts to include Tibetan **and Himalayan** contributions in workshops, panels, and conferences, publications and citations, and course reading lists. In short, Tibetans **and Himalayans** and their cultural resources should be treated as legitimate sources and creators of knowledge rather than as mere objects of study.

10. REPAYING DEBTS AND BRINGING BENEFITS

We Tibetologists should recognize our debt to the societies in which we work and cultural treasures that we study, and should acknowledge an obligation to reciprocate in appropriate ways.

This means developing research projects that have meaning and purpose within Tibetan **and Himalayan** communities, and, where politically possible, communicating research findings not

only in the English language but also in the language of our interlocutors, namely Tibetan. Tibetologists should also consider what Tibetan **and Himalayan** communities would like to learn from researchers, just as the researcher gains important knowledge from community members and cultural treasures. As much as possible, research should benefit Tibetan communities. Tibetologists should have accountability to the people whose lives and cultures we study. These aims can be achieved through constant conversation and attention to the interests, needs, concerns and aspirations of Tibetan **and Himalayan** communities, in all stages of the research process.

རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པའི་སྤྱིའི་ཀུན་སྐྱོད་ལས་སྟོན། །མི་ཚོས་བསྟོན། །
ཡིག་སྐྱར་རགས་ཟེན་དང་པོ།

རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པས་བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡ་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཐད་དམིགས་བཀའ་གདོང་ལེན་དང་ཀུན་སྐྱོད་ལ་
 ལ་སྟོན་པའི་ཤེས་ཡོན་པའི་ཚོགས་སུ་ཞིག་བསྐྱེད་པར་ལུས་འདོན་སྤེལ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།
 མ་ཟད། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གི་ཆེད་ལས་སྤྲོད་འཇུགས་མང་བོས་ཚད་
 མཐོའི་དོན་འདོད་ཐོབ་ཡོད་པའི་གནས་བབ་དམ་འདོད་བྱེད་པར་རེ་བ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

ང་ཚོས་དམིགས་བསལ་ནན་བརྟེན་བྱེད་རྒྱ་ཞིག་ལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པའི་དོན་ནས་བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡ་རིག་པ་
 ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྲོད་མི་སྣ་གཅིག་ལ་བསུན་གཙོས་གང་རུང་དམ་ལྷན་ལ་བཞུགས་པར་འདོད་ཅི་ལ་བཞུགས་བྱེད་ཀྱི་མེད།
 ཉམས་ཞིབ་ས་གནས་སྤྱི་ཡུལ་གྱི་IATS ཡི་སྒྲིག་གཞན་ལ་ཡང་འབྲེལ་ཡོད་མཚན་སྟོན་པའི་འབྲེལ་ལུགས་ཀྱི་བྱ་བ་ལ་འབྲེལ་ཐག་གཅོད་པའི་
 དབང་ཐང་མེད་པ་དང་། དེའི་ཐད་ནས་IATS ཡི་ཚོགས་སྐྱོད་བསུན་གཙོས་དང་ཚོགས་སྐྱོད་དྲུག་སྐྱོད་ཀྱི་སྤྱི་དྲུས་ལ་གཞིགས་པར་འཚམས།
 འོན་ཏེ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ནང་གཏོགས་པའི་མི་རེ་རེར་སྤྲོད་གཞི་འདི་ལ་བརྩིས་ཀྱིས་བྱ་དགོས་པར་ནན་བརྟེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

མདོར་བསྐྱེད་ན། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པས་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཡོངས་ཀྱིས་བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡ་རིག་པའི་
 ཉམས་ཞིབ་ནང་གཏོགས་པའི་མི་སྣེར་དང་ཚོགས་པ་ལ་གཤེད་འཚོ་བཀག་འགོག་བྱེད་པར་འབད་བརྩོན་དང་། ཀུན་གྱི་ཆེ་མཐོང་། ཐོབ་
 ཐང་། བདེ་དོན་བཅས་ལ་བསྐྱེད་སྐྱོབ་དང་། དབང་ཆ་དང་དབང་ཚད་ལོག་སྐྱོད་ཀྱི་སྐྱོད་པར་གང་རུང་ལ་གཞི་ལྡན་བར་རེ་བ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།
 རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཚོགས་པས་བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡ་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཡོངས་ནས་ཉམས་ཞིབ་ལས་སྟོན་དང་སྐྱོབ་
 རྒྱུ་ནམས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་གྱི་བདེ་དོན་དང་ཡར་རྒྱས་གོང་འབྲེལ་ལ་དམ་བཅའ་འདོན་པ་དང་། ང་ཚོའི་ཞིབ་འཇུག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ས་
 གནས་ཚོགས་སུ་ལ་མཉམ་ཐོགས་གང་མང་ཡོད་པའི་འགན་དབང་ཡོད། ཉམས་ཞིབ་ལས་སྟོན་གཞི་གང་ཡིན་རུང་དབང་དབང་དམ་གསལ་མེད་
 པ་ཡིན་དགོས་པ་མ་ཟད། འགན་འཁུར་ལ་ཡོད་མེད་དང་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་མེན་ཁ་གསལ་བོ་ཡོད་པ་དེ་ཏེ་ཅང་གསལ་ཆ། ང་ཚོས་ཉམས་
 ཞིབ་པ་ལ་དབང་པོའི་ཕན་ཡོན་དང་འགན་དབང་མཉམ་ལས་བཅོ་འགྲེམས་དང་། མཉམ་ལས་བྱེད་གོམས་དང་ལས་རོགས། ཡང་ན་རྒྱ་ཆ་
 མཁོ་སྐྱོད་མཁན་ཚོར་བཤུ་གཞི་བྱེད་པར་འདོད་ཐོབ་དགོས།

ཉམས་ཞིབ་པས་ས་གནས་ཀྱི་སྤྱི་ཡུལ་དང་མཐུན་པ། སྤྱི་རྒྱུ་རིག་གཞུང་དང་ཤེས་ཡོན་ལམ་སྤྱི་ལོ་གསལ་ལ་ངེས་པར་ཤེས་རྟོགས་དང་
 གུས་ཞབས་ཡོད་དགོས། ང་ཚོའི་འབྲེལ་བ་བྱེད་ལུས་དག་ནི་དམིགས་བསལ་ཆེན་སྲིད་ཀྱི་སྐྱོབ་སྟེན་སྟོན་པའི་གནས་བབ་ན་ཡོད་པ་ཤེས་
 རྟོགས་བྱེད་དགོས།

མཐའ་སྡོམ། བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡ་རིག་པའི་མཁས་པ་ཡོངས་ཀྱིས་རང་གི་ས་གནས་ལས་ཁུངས་དང་། ཡང་ན་རོགས་རམ་མམ་ཐེབས་ཅ་
 གང་སར་ང་ཚོ་རང་གིས་བརྟོན་པའི་ཆེད་ལས་ཀྱི་འབྲེལ་ལས་བྱེད་སྟོན་ཀྱི་ལས་སྟོན་སྤྲོད་གཞི་དང་ཡིག་ཆ་འདིའི་ནང་ཁ་གསལ་མེད་ནའང་
 གུས་ཞབས་བྱེད་དགོས།

གཤམ་གྱི་མི་ཚོས་བསྟོན་འདིས་བོད་དང་རྟི་མ་ལ་ཡ་རིག་པའི་བྱ་བཞག་ནང་ཀུན་སྐྱོད་ཐད་སྤྱོད་དོན་གང་དང་ཅི་བྱེད་དགོས་པ་འབྲེལ་བརྟེན་
 བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འདི་ནི་སྤྱོད་པ་ཡོངས་ནས་རྒྱས་པ་ཞིག་མིན་པས། གཤམ་གྱི་མི་ཚོས་བསྟོན་འདིའི་ནང་ཁ་སྟོན་བྱས་ཚོག་

། ཆགས་སེད་བསུན་གཙོས་དང་དྲུག་སྐྱོད།

སྤྱི་ཡུལ་དང་མཉམ་ལས། ལས་སྟོན་ཚོད་དང་ཡང་ན་གཙུག་ལག་མཐོ་སྤྱོད་དང་ཉམས་ཞིབ་མཁས་པ་ཞིག་གིས་ཤེས་རིག་སྤོབ་གཉེར་གྱི་
 ལས་གནས་ཐོག་ཆགས་སེད་བསུན་གཙོས་ཡང་ན་དྲུག་སྐྱོད་དོན་གང་རུང་ཞིག་བྱས་ཡོད་པ་དང་ཡང་ན་འཕྲིག་ཐུག་བྱེད་ཡོད་ཆེ་IATS ཡི་
 དོན་ནས་ཆད་པ་ནན་བོ་གཅོད་རྒྱ། ཆགས་སེད་བསུན་གཙོས་དང་དྲུག་སྐྱོད་ཀྱི་སྐྱོབ་བཤུན་ཀྱི་IATS ཡི་ཚོགས་སྐྱོད་བསུན་གཙོས་དང་ཆགས་
 སེད་དྲུག་སྐྱོད་ཀྱི་སྤྱི་དྲུས་ལ་གསལ།

༥༥ བདེན་དབང་དང་དན་པ་ལག་སྦྱེལ།

མཁས་པ་སུ་ཞིག་གིས་རང་གི་ལས་གྲོགས་སུ་ཡང་ན་གཞན་སུ་ཞིག་གིས་ཆགས་སྲིད་བསུན་གཙོས་དང་དྲག་སྲོད་ཀྱི་ནག་ཉེས་བྱས་པའི་
བདེན་དབང་ཡོད་པ་དང་། ཡང་ན་དེའི་རིགས་མཐོང་ཐོས་གང་བྱུང་ཡོད་ཆོ་དོན་རྒྱུན་དེ་དོ་གལ་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས་པར་རེ་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད།
གནོད་འཚོ་འཕྲོག་མཁན་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་མོལ་བྱས་རྗེས། ང་ཚོས་ནག་ཉེས་བཟོ་མཁན་ལ་ཁ་གཏད་གང་ཕྱབ་གཅོག་རྒྱ་དང་། རྩོན་
འགོག་དང་ཞི་འཇམ་བྱེད་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་བཏང་སྟེ་བྱུང་རིམ་རྣམས་འོས་བབ་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་དང་ཡང་ན་ཁྲིམས་འཛིན་ལས་ཁྲུངས་ལ་
སྟོན་སང་འབྲུལ་རྒྱ།
མཁས་པ་སུ་ཞིག་གིས་ནག་ཉེད་བྱེད་མཁན་ཞིག་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་དང་ཡང་ན་དན་པ་ཡིན་པ་ཤེས་བཞིན་དུ་དེ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་མཉམ་ལས་
བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཆོ་ཁོ་རང་ཡང་གནོད་སྲོན་གཏོང་བའི་དན་པ་ལག་སྦྱེལ་ལ་ཆ་འཛིག་བྱེད་རྒྱ།

༥༦ ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དོགས་ཚོན།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ལས་གྲོགས་ཚོ་དང་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ཡུལ་གྱི་ཡུལ་མི། རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྲོད་མཁན། དེ་
མཚུངས་ལས་ཁྲུངས་བཅས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དོགས་ཚོན་ནན་མའི་འོག་གནས་ཡོད་པ་དེས་པར་ཤེས་རྟོགས་བྱ་རྒྱ་གལ་ཆ་ཞིང་། ཕན་ཚུན་ལ་
སྤྲུལ་འཕྲད་དང་འབྲེལ་ལམ་འཛིན་དུས་དོགས་ཚོན་གཟབ་ནན་དང་དོ་སྣང་བྱེད་གལ་ཉ་ཅང་ཆེ།
ས་གནས་མང་ཚོགས་དང་ལས་རོགས། རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྲོད་མཁན་ལ་གནོད་འཚོ་དང་ཉེན་ཁ་མི་འབྱུང་བར་དེས་པར་གཟབ་ནན་ཆེན་པོ་བྱེད་
དགོས། ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་སྐབ་དོན་དཔར་བསྐྱུར་བྱེད་པ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་ས་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་དང་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་དུས་ཡང་དོགས་ཚོན་བྱེད་
དགོས།
གནས་སྤངས་འདི་ཚོ་བོད་མཐོ་སྤང་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ས་གནས་སོ་སོར་མི་འབྲེལ་བ་ཡིན། འོན་ཏེ་རྩོག་འཛོང་ཅན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཚང་མ་ཞིབ་
ཚོགས་ཀྱིས་ཤེས་རྟོགས་བྱ་དགོས་རྒྱ་དང་། གྲོགས་པོ་སྤྲིལ་བ་དང་མི་སྡེར་ཡང་ན་ལས་ཁྲུངས་ནང་སྤྲུལ་འཕྲད་བྱེད་པ་དང་། གཞན་ཡང་
འབྲེལ་ལམ་དང་མཉམ་ལས་བྱས་ན་ཁོང་ཚོ་ལ་གནོད་པ་གང་དང་ཅི་ཐེབས་སྲིད་པའི་སྐོར་གཞན་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་སྐྱར་བྱེད་རྒྱ་ཉ་ཅང་གལ་
ཆེ།

༥༧ ཉམས་ཞིབ་དང་དཔར་བསྐྱུར།

གཙུག་ལག་སློབ་རིག་ཡོངས་ལ་ཁྲུབ་པ་ལྟར་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ནང་ཀུན་སྲོད་དང་མཐུན་པའི་ཉམས་ཞིབ་དང་
དཔར་བསྐྱུར་ནི་གལ་འགངས་ཅན་ཞིག་ཀྱང་རེད།
ལྷག་པར་དུ། མི་རིགས་གནད་དོན་བརྟེན་པའི་ལས་གཞི་རྒྱབ་པའམ་ཡང་ན་ས་གནས་བོད་ཀྱི་ཆེད་མཁས་པ་དང་མཉམ་དུ་གྲོས་སྐྱར་བྱེད་
དུས། ཉམས་ཞིབ་པས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྤངས་དང་བསྐྱུར་ནས་ལས་གཞིའི་ནང་སུ་གཏོགས་པ་དང་། ལས་གཞི་དེའི་ཁྲུབ་ཁྲུངས་དང་
དགོས་པ། སྐབ་འབྲས་དཔར་བསྐྱུར་གྱི་ས་ཁྲོན་དང་འབྲེལ་སྟེ་ལས་ཁྲུབ་གང་ལ་བྱ་ས་གང་ཡིན་པ་བཅས་ཁ་གསལ་བོར་བཟོ་དགོས།
ང་ཚོ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ལ་ཉམས་ཞིབ་དང་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་སྐབ་འབྲས་ཁྲུབ་གང་ལ་གཞིས་ཀས་དངོས་དང་བརྒྱུད་ནས་འབྲེལ་
བ་བྱེད་པའི་མི་ལ་བྲགས་རྒྱུན་འཛིག་སྐབ་པར་བསམ་ཞིབ་བྱེད་པའི་ཀུན་སྲོད་ཀྱི་འགན་འཁུར་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་རྣམས་པའི་མིང་ནས་མི་སྡེ་
བར་ཐོབ་ཐང་ལ་དུས་ནམ་ཡང་བརྟེན་མཐོང་བྱ་དགོས།
ཐ་མའི་དཔར་བསྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ལས་གཞིའི་ནང་རོགས་རམ་གང་དང་ཅི་ཐོབ་པ་གསལ་བོར་འབྲི་དགོས། བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་
མི་སུ་ཡང་བྱུང་བ་ཞིག་གིས་ཡིག་རྒྱུར་དང་ཡང་ན་འབྲི་རྩོམ་ནང་ལས་ཀ་མང་བ་བྱས་ཡོད་ན་རྩོམ་པ་པོ་གཞིས་ཡོད་པར་འགོད་དགོས།
ཉམས་ཞིབ་ཆེད་ཐོབ་པའི་དངུལ་དང་སླ་ཆ་རིགས་ཚང་མ་དུང་བོ་དང་བྱི་གསལ་ནང་གསལ་ངང་ས་གནས་ཀྱི་མིའི་བྱེད་ལས་གཞིར་བརྒྱུད་
འོས་འཚམས་ཀྱི་བཞོ་བཤའ་བྱེད་དགོས།

༥༨ ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་།

ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་ལ་ཉེན་ཚབས་ཇི་ཅེས་འགོ་བཙུག་པ་དང་ཞིབ་བཤེར་དང་བཞག་སྒྲིལ་གྱི་ལག་པ་བསྐྱེད་པ་དང་། རང་ཉིད་ཞིབ་བཤེར་བཞག་སྒྲིལ་གྱི་དགོས་པའི་ཚོར་སྣང་ཡོད་ཀྱང་། རང་དབང་ལྡན་པའི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་ཚུགས་ཡོངས་ནས་ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་དང་ཤེས་ཡོན་པའི་སློ་མོ་འབྱེད་པའི་རྩ་དོན་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས། བོད་རིག་པ་ཡོངས་ཀྱི་བཞག་སྒྲིལ་བོད་རིག་པ་རྒྱུ་གྱི་བདེན་པ་དང་དེང་རབས་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དོན་དུ་གཉེར་བར་ཚབ་མཚན་བྱེད་རྒྱུར་རྩོལ་ལེན་བྱེད་དགོས་པ་ལས། བར་གནས་ཡིན་པའི་དན་རྒྱུ་གྱི་རྩོལ་འཚོས་འཛིན་པ་དང་། ཚབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཚ་ལྡན་པའི་མི་སྣ་ལ་གསང་བཞག་འབེན་པའི་ལས་བྱེད་མི་རུང་།

བོད་རིག་པ་ཚོའི་ཤེས་ཡོན་གྱི་རང་དབང་ལ་ཉེན་ཁ་མི་ཉུང་བ་འཕྲད་པར་IATS ཡིས་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཤེས་རིག་གི་རང་དབང་གི་རྩ་དོན་དེ་UNESCO མཉམ་འབྲེལ་སློབ་གསོ་ཚན་རིག་རིག་གནས་ཀྱི་རྩ་འཇུག་ནང་བཀོད་པ་ལྟར་དམ་བཅས་ཡོད་པ་ནི། རྒྱུ་མཐའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཀོད་བྱུང་འོག་གཞོན་བཅོམ་མེད་པར་སློབ་ཁྲིད་དང་བཞག་སྐྱེད་ལ་རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་དགོས། ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་དོན་དང་། ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་གྲུབ་འབྲས་དཔེ་བསྟུན་དང་འགྲམས་སྤེལ་བྱེད་སྐོར་ལ་རང་དབང་ཡོད་དགོས། ང་ཚོས་ལས་ཁུངས་གང་དང་སློབ་གཞི་གང་འདྲ་ཞིག་གི་ནང་ན་ལས་ཀ་དང་འབྲེལ་བའི་བསམ་ཚུལ་རང་དབང་གིས་བརྗོད་པའི་ཐོབ་ཐང་དགོས། ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཞིབ་བཤེར་ལས་རང་དབང་ཡོད་དགོས་པ་དང་། ཤེས་རིག་གི་ཚོགས་པར་འཇུག་ལུགས་ཀྱི་རང་དབང་ཡོད་དགོས། ཤེས་རིག་ལས་ཚད་ལས་དང་ཚབ་མཚན་ཡིན་པའི་རང་དབང་ཡོད་དགོས། བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་གྲྭ་སྤྲོད་ཀྱིས་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཚད་བདེ་འཇགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཤེས་རིག་གི་ལས་ཀ་ཚད་ལྡན་རང་དབང་དང་ལོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་དེར་ཐ་གཅིག་ཏུ་གཏུང་སེམས་མཉམ་བསྐྱེད་བཞིན་ཡོད། འོན་ཏེ། སློབ་གཞི་འདི་དག་སྤྲོད་འགྲུབ་བ་མེད་པར་རྒྱུ་རྐྱེད་རྒྱ་ཡིན།

༤། རྩ་ཚེའི་རིག་གཞུང་།

བོད་རིག་པ་བ་ཚོས་རྟེན་པར་སེམས་སུ་འཛིན་དགོས་པ་ནི་རྩ་ཚེའི་རིག་གཞུང་ནི་དགོན་སྡེ་ལག་དང་། རྒྱུ་གསེབ་དང་སྐར་གྱི་ཁྲིམ་ཚང་ནང་དུ་ཡོད་པ་དང་དེ་དག་ནི་ས་གནས་མི་མང་དང་ཚོགས་སྡེ་ལས་གཞན་མི་སུ་གཅིག་ལའང་བདག་དབང་མེད། ཁྲིམས་མཐུན་གྱི་“བདག་པོ་ངོ་མ” དེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་ཚན་སྟོན་འཛིན་དང་འབབ་ས་འཛིན་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་སྲིད་ཀྱང་། བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཅེ་ཡོང་གང་ཡོང་གིས་དབེ་ཆ་གཤམ་ཚེན་དང་རྩ་ཚེའི་རིག་གཞུང་གཞན་ལ་བཅར་དུས་ཚད་མཐོ་བའི་ཀུན་སྲོད་ཀྱིས་འགན་དབང་འཁུར་རྒྱ་ལས་གཞུང་ཐབས་ལྷ་བྱ་བྱེད་མི་རུང་། རྩ་ཚེའི་རིག་དངོས་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ཚེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་དགོས་དམིགས་དེ་ལྟ་ལྟོགས་བྱེད་མཁན་ལ་ཁ་གསལ་བོ་དང་ཤེས་སུ་འཇུག་དགོས། ས་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣ་ལ་ཚོགས་མཚན་ཆ་ཚང་མ་ལུས་པར་བར་རྒྱུག་རྒྱ་དང་ཡིག་སྐྱར། འདྲ་བཤུས་ཀྱི་རིགས་སོགས་བྱེད་མི་རུང་། མོས་མཐུན་ཆ་ཚང་བའི་ཚོགས་མཚན་ལ་གསལ་མེད་པར་འདི་ལྟ་བུའི་རིགས་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམ་ལ་འབྲེལ་མི་རུང་།

གནས་ལྗངས་ཉ་ཅང་དམིགས་བསལ་ཡིན་པ་དང་མོས་མཐུན་གཙང་མ་ཐོབ་ན་མ་གཏོགས། དཔེ་དེབ་བྲིས་མ། ཤིང་དཔར། རི་མོ། ཡིག་ཆ་དང་དངོས་རྒྱས་རིག་གནས་སོགས་དེ་དག་གི་འབྲུང་སའི་ས་གནས་ཀྱི་བདག་པོ་ངོ་མ་མཉམ་དུ་རང་སོར་འཛོག་རྒྱ་ཡིན།

༥། ཉམས་ཞིབ་ས་གནས་ཀྱི་སྤྱོད་ལམ།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་ས་གནས་ཀྱི་སྤོལ་ལུགས་དང་རིག་གཞུང་ལ་གོ་རྟོགས་དང་གྲས་ཞབས་རྒྱུན་སྲིད་བྱེད་པར་རེ་སྐུལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ང་ཚོས་ངོས་བར་དུ་ས་གནས་ཀྱི་ཚོས་རིག་དང་འཛིན་རྟེན་གྱི་སྤོལ་ལུགས་གཉིས་ཀར་ལུས་དག་གི་སྤྱོད་པས་གྲས་ཞབས་དང་དོ་སྣང་འོས་ཤིང་འཚམས་པ་བྱེད་དགོས། དཔེར་ན། མཚན་ཁང་གི་མཚན་ཁམས་ལ་རྐང་པ་མི་འཛོག་པ་དང་། སྤྱི་རྟེན་དང་གསུང་རབ་རྩ་ཚེན་ཐོག་སྤོད་རྒྱ་དང་རྐང་པ་བསྟན་རྒྱ་སོགས་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ། །སྐོར་བར་འགོ་སའི་ལ་ཚུགས་ལ་ཡང་དག་པར་དོ་སྣང་སྤོད་དགོས་ལ། ཚོགས་མཚན་མེད་པར་ཁང་པ་རྐང་ལ་འཇུག་མི་རུང་ལ། ཞབས་ལྷན་ལུང་དགོས་དུས་ལུང་དགོས་པ་སོགས་ལ་གང་གཟུབ་གནད་དགོས། དེ་མཚུངས། གཏམ་བཤད་བྱེད་དུས་ངོས་བར་གྲས་ཞབས་དང་ལྡན་དགོས་ལ། ས་གནས་ཀྱི་བྱེད་ལུགས་དེ་ཞེས་དང་འོས་འཚམས་ཀྱི་མིང་དང་ལྷན་པར་སྟོན་པའི་མཚན་དང་གོ་སའི་མིང་སོགས་ལུས་དག་གི་སྤྱོད་པར་བཅི་སྲུང་བྱེད་དགོས། ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་སྐྱོངས་དང་རིག་གཞུང་

གི་སྒྲིག་སྒྲིམས་བཅས་ནི་ཞིང་པ་དང་འབྲོག་པའི་ཁོར་ལུག་ཏུ་དམིགས་བསལ་ཡོད་པར་བརྟེན་ཉམས་ཞིབ་པས་དེ་དག་ཞིབ་ཚགས་ཀྱིས་ཤེས་དགོས་པར་འགན་དབང་འཁུར་དགོས།

༤ དབང་ཚ་ལོག་སྟོན།

འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་དབང་ཚད་དེས་ང་ཚོའི་སློབ་ཕྲུག་དང་ཡང་ན་ལས་གྲོགས་གཞན་པ་ལ་བཤུག་ཞོག་གིས་སོ་སོ་རང་གི་ལྷ་བ་དང་བྱ་འགུལ་ནང་ཤུགས་སྒྲོན་དང་ཁྱབ་གདལ་བྱེད་མི་རུང་།

ང་ཚོའི་ལྷ་བས་སློབ་ཕྲུག་ཚོ་ལ་སྒྲོན་ཤུགས་སྤྲད་ཚེ་ཁོ་ཚོ་ཁོར་ལུག་གཞན་ནང་ཉེན་ཁ་ལ་འཕྲད་སྲིད་པའི་དོགས་ཚོན་བྱེད་དགོས།

བོད་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་ས་གནས་ཀྱི་ལྷ་བ་བོད་སྟོན་བྱས་ནས་སོ་སོའི་ཤེས་རིག་དང་ལྷ་བའི་དགའ་ཕྱོགས་སུ་བོད་སྟོན་བྱེད་པ་ལས་གཞུང་དགོས་པ་གཤམ་གནད་ཚེན་བོ་ཞིག་ཡིན།

བོད་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་རིག་གཞུང་གི་འདུ་ཤེས་ནང་རང་གི་དགོ་ཆུན་ནི་གཙོ་བོ་དང་རང་ཉིད་པལ་བ་ཡིན་པ་དེ་ཡང་དམིགས་བསལ་གྱི་ཁྱུང་ཚོས་ཞིག་ཡིན།

དེར་བརྟེན། **ས་གནས་ཀྱི་བོད་རིགས་སློབ་མ་ཚོས་སོ་སོ་རང་གི་བསམ་ཕྱོགས་དང་དགོ་ཆུན་གྱི་དགའ་ཕྱོགས་དང་ལངས་ཕྱོགས་ལས་གང་འདེམས་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་རེད།**

༥ མི་སེར་སླེལ་ལུལ་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་ཡོན།

བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོས་དེས་པར་དུ་བོད་དང་བོད་མིར་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་མིར་མི་སེར་སླེལ་ལུལ་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་ཡོན་འདོན་སླེལ་གྱི་ཀུན་སྟོན་དང་ཁ་ཕྱོགས་པར་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས། རུབ་ཕྱོགས་གཙོ་བོར་བྱས་རིང་ལུགས་དང་རྒྱ་ནག་གཙོ་བོར་བྱས་རིང་ལུགས་གཉིས་ཀར་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ནང་དུ་ཁ་གཏད་བྱེད་དགོས།

བོད་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་བོད་མིའི་གནས་སྤངས་ལ་སློབ་གཉེར་བྱེད་དུས་རུབ་ཕྱོགས་དང་རྒྱ་ནག་ནི་ཤེས་རིག་ནི་སླེ་ཁྲིད་ཡིན་པའི་ལམ་ལུགས་ངོས་ལེན་ལ་གཏོང་ལེན་དང་ཁ་གཏད་གཙོག་དགོས།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚོས་དེས་པར་དུ་བོད་ཀྱི་རྩ་ཚུན་སོལ་རྒྱུ་ཤེས་ཡོན་གྱི་འདུ་ཤེས་དང་ལྷ་བྱུ་གཞུག་ཉམས་ཞིབ་ཐབས་ལམ་སོགས་བོད་དང་འབྲེལ་བའི་རྣམས་འཛིངས་དང་གནད་དོན་ལ་འབྲེལ་བཤད་རྒྱག་ཅི་རུས་བྱ་དགོས།

ཆེས་མ་མཐའ་ཡང་། ང་ཚོས་བྲན་ཤེས་ལྡན་པའི་ངང་ནས་བོད་དང་བོད་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་རྟོགས་དང་རིགས་ལམ་དབར་ལ་གྲུབ་འབྲས་ལྡན་པའི་གོས་སྐྱར་ཅིག་བསྐྱར་དགོས།

མི་སེར་སླེལ་ལུལ་མ་ཡིན་པའི་ཤེས་ཡོན་གྱིས་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཡོངས་ཀྱིས་ང་ཚོའི་བོད་པའི་རྒྱ་ཆ་མཁོ་སྟོན་བྱེད་མཁན། ཞིབ་འཇུག་པའི་ལས་རིགས་དང་ལས་གྲོགས། ལྷག་པར་དུ། བོད་ཀྱི་སློབ་སྦྲོལ་དང་བྲལ་མཐའ་གནས་པའི་ཚོགས་མིའི་ཤེས་ཡོན་གྱི་བདེ་དོན་དང་ཚད་ལས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དམིགས་པར་འགན་གང་ལུབ་འཁུར་དགོས།

ང་ཚོས་བོད་དང་བོད་མ་ཡིན་པའི་དབར་ན་གནས་པའི་ཤེས་ཡོན་དང་ཐོན་སྐྱེད་བརྗེས་རེས། ཐོ་མའི་དབྱེ་འབྱེད། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། ཆབ་སྲིད་ཡང་ན་བསམ་སློབ་འདུ་ཤེས་ལ་སོགས་པ་ལྟེ་གོ་གནས་མཐོ་དམའ་དང་འདྲ་མཉམ་མིན་པ་སོགས་ལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ནས་དག་ཐེར་ལེགས་བཅོས་བྱེད་པར་འབད་བརྩོན་དགོས།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་དང་བོད་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་ལྷོ་གནས་ཀྱིས་གཞུག་ལག་མཐོ་སློབ་ལས་དོན་ཡོངས་ཏེ་སློབ་མ་དང་སློབ་ལོ་གི་དགོ་ཆུན་བསྐྱུ་རྒྱ། ལས་རིམ་འགན་འཛིན། ཉམས་ཞིབ་ལས་གཞི་ལག་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པ། དཔར་བསྐྱར་དང་གཞུག་ལག་མཐོ་སློབ་ཀྱི་མཛད་སྤོའི་ཁོད་བོད་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་མཁས་པ་དང་སློབ་ཡོན་སོགས་ཚུད་པའི་བྱ་གཞག་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཆེད་འབད་རྩལ་བྱེད་དགོས།

ང་ཚོས་རྟུག་པར་ཟབ་སྟོན་དང་། བཞུགས་མོལ། ཚོགས་འདུ། དཔར་བསྐྱར། ལུང་འདྲེན། སློབ་ཚན་སྟོན་པའི་ལས་རིམ་ནང་བོད་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་མི་རིགས་ཀྱི་བྱ་བཞག་སྐྱབ་པར་འབད་བརྩོན་བྱེད་དགོས།

མདོར་བསྐྱས་ན། བོད་པ་དང་**ཉི་མ་ལ་ཡ**་མི་ཁོང་ཚོའི་རིག་གཞུང་དེ་ནི་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ས་ལས་ལྷག་པར་ཤེས་ཡོན་གྱི་འབྲུང་ལུངས་དང་གསར་སྐྱར་མཁན་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན་མཐོང་བྱེད་དགོས།

༡༦ ། དྲིན་ལན་མཇལ་བ་དང་ཁེ་ཕན་བསྐྱུན་པ།

ང་ཚོ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་རིག་གཞུང་སློབ་གཉེར་བྱེད་བཞིན་པའི་རིག་གཞུང་དེའི་
བྱ་ལོན་ལ་དྲིན་ལན་མཇལ་རྒྱ་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་ལ། ང་ཚོས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་ཡིན་པར་དྲན་ཤེས་བསྐྱེན་
དགོས།

ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་ལས་གཞི་གཏོང་དུས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་མང་གི་དགོས་དོན་གྱི་ཚད་དུ་ཡིན་དགོས། མ་ཟད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་
སྟངས་འོས་འཚམས་འོག་ཏུ། ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་སྲུབ་འབྲས་དབྱིན་ཡིག་ཁོ་ནའི་སྟེང་མ་ཡིན་པར་བོད་ཡིག་སྟེང་བཤད་དགོས།
དེ་ཡང་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་རྣམས་ཉམས་ཞིབ་པའི་ལས་ལ་སྦྱོང་འདོད་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་སྒོ་
གཏོང་དགོས། ཉམས་ཞིབ་པ་དག་ལ་ཤེས་བྱ་གལ་ཆེན་བོ་དེ་ནི་ཚོགས་སྲིད་ཚོགས་མི་དང་རིག་གཞུང་གི་ཤུལ་དངོས་རྩ་ཆེན་ལས་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད་
པས། བོད་མི་མང་ལ་ཕན་ཆེད་གང་ཡོང་ཅི་རུས་བྱ་དགོས།

བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ང་ཚོས་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་བཞིན་པའི་མི་ཡི་འཚོ་བ་དང་རིག་གཞུང་ལ་འགན་ལེན་ཡོད་དགོས།
ཉམས་ཞིབ་བརྒྱུད་རིམ་ཡོངས་ལ་བོད་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་མི་མང་གི་དགའ་ཚོས། དགོས་མཐོ་ལག་སེམས་འཁྲུང་བྱེད་ཡུལ་དང་རེ་འདུན་གྱི་
དམིགས་ཡུལ་ལ་སོགས་བར་མཚམས་མེད་པའི་བཀའ་ཚོལ་དང་ལྷགས་འཁྲུང་ནས་སྲུབ་འབྲས་ཐོན་ལུབ་པ་བྱ་དགོས།